

1. Jordi Pagès, dependent d'una botiga especialitzada en cànnabis. 2. Víctor Capelleras, a la pastisseria L'Albera. 3. En Zouhair, provinent del Marroc, treballa en una carnisseria halal.

ZOUHAIR:

“Vivim aquí, treballem aquí i mengem aquí. La decisió l'han de prendre els catalans”

excusen presses per no fer anar la seva opinió sobre el 9N. Entrem en una carnisseria halal del carrer Major i parlem amb el dependent, en Zouhair, natural del Marroc, que porta vuit anys a Catalunya i quatre a la Jonquera. Sobre la consulta del 9N i la independència, afirma que “estem a Catalunya i han de ser els catalans els qui decideixin”. Afegeix que ell estarà d'acord amb la decisió “perquè vivim aquí, treballem aquí i mengem aquí”. No pensa anar a votar, encara que pugui, perquè creu que no té el “dret” de decidir sobre “una qüestió que han de decidir els catalans”. Zouhair reconeix que també és català si viu, treballa i menja aquí, però insisteix que el futur de Catalunya l'han de votar els catalans.

A la pastisseria L'Albera venen pa i pastes. També tenen un racó amb begudes, entre les quals destaquen ampolles de cava 9N. La resposta del propietari és previsible: “Aniré a votar i votaré

Sí/Sí”, diu Víctor Capelleras, natural de Figueres. “Sempre he estat partidari de la independència –explica– i si la impugnen i la prohibeixen, tant li fot, perquè això és només una consulta, res que valgui. Si la impugnen, encara quedarà més en evidència l'Estat. L'important seran les plebiscitàries”, afegeix. Opina que en unes eleccions plebiscitàries “no cal que hi hagi una candidatura unitària si tots porten un primer punt del programa que digui clarament que es declararà la independència”. Creu que a la Jonquera guanyarà el Sí/Sí “perquè hi ha molts independentistes i una sòlida representació de l'ANC”. Preguntat sobre la implicació dels immigrants en el 9N –ell no ha tret el tema–, respon que “tant els fa” tot i que matisa que “no a tots, és clar”. I rebla en to comprensiu: “Prou feina tenen ja”.

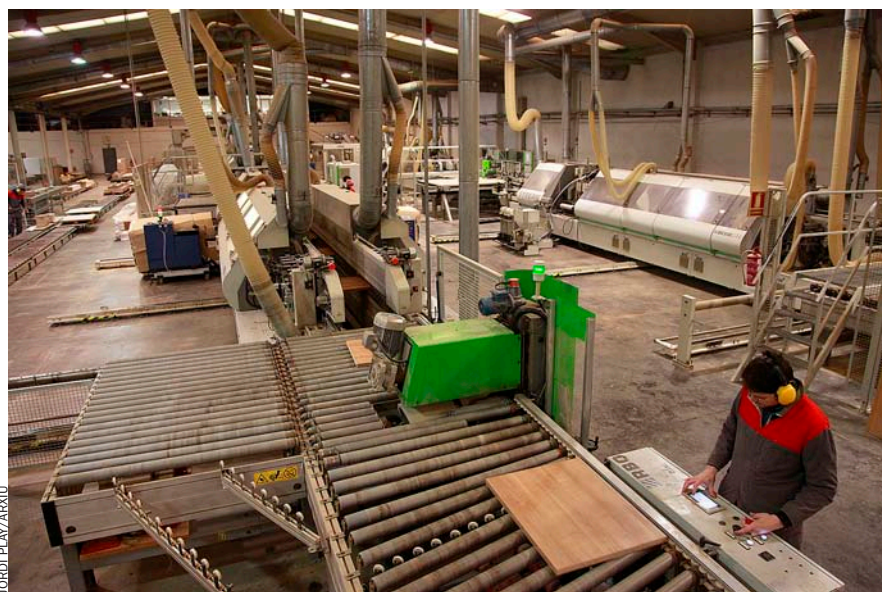
Àlex Milian

L'habitatge on viu Enriqueta Granell és una mena de santuari catalanista. Al menjador, una fotografia enorme del mural de Freedom for Catalonia al Nou Camp rep el visitant; molt prop hi ha una foto de l'etapa blaugrana de Josep Guardiola; a sobre d'un moble baix, unes figures ballen una sardana; entre la pila dels DVD, n'hi ha uns de La Trinca; el telèfon mòbil és resguardat amb una funda teixida amb les quatre barres. Fins i tot el cadell de gat que fa companyia a aquesta veïna de la Sénia, que va participar en la primera manifestació de la diada de l'Onze de Setembre de 1977, després de la mort del dictador Franco, porta un collar amb el groc i el roig. “Jo és que sóc molt catalanista; sempre ho vam ser a casa –explica Enriqueta, amb lucidesa a pesar dels seus 88 anys–. Em sap molt greu no haver pogut participar en la via catalana o en la V d'enguany perquè quasi no puc sortir de casa. Però el meu fill, que hi està molt implicat, va pels dos i m'ho explica en primera persona.”

Enriqueta figura entre les persones que, a la Sénia, més intensament viuen els dies previs al 9N. Som al Montsià, la comarca més meridional de Catalunya, a tocar del País Valencià, allà on l'article *lo* precedeix els substantius, la segona persona singular del present de subjuntiu es fa acabar en –os i a la mona de Pasqua li diuen “manoia”. Algú podria pensar que aquesta és terra de frontera però no ho és pas: les relacions humanes a banda i banda del riu Verd (nom que, oficialment, rep aquest accident geogràfic que tothom ací coneix com riu Sénia, per bé que a l'Enciclopèdia Catalana l'anomenen “riu de la Sénia”) són més que fluides. La mescladissa ateny quasi tots els àmbits de la vida: els xiquets de Rossell (Baix Maestrat) estudien a la Sénia; a Sant Rafel del Riu (Baix Maestrat) reben sepultura els difunts del barri de Castell, dependent d'Ulldecona (Montsià); i no són pocs els seniençs que tenen tenda de mobles a Vinaròs (Baix Maestrat). “Estem a la punta del triangle i la nostra sortida natural és cap a Vinaròs. És potser per això que ací hi ha una espècie de mentalitat valenciana”, apunta el senienç Joan Todó, autor de la novel·la *L'horitzó primer*.

La Sénia, la votació és a taula

A tocar del País Valencià, la Sénia (Montsià) es prepara per viure una jornada històrica. Entre els seus vora 6.000 habitants, uns quants esperen el 9N amb entusiasme, mentre que uns altres s'ho miren amb indiferència.

El moble ha estat durant anys la base econòmica de la Sénia. Tanmateix, el sector travessa hores baixes.

Sortir de l'armari. Potser és per aquesta dualitat que a la Sénia el nouvingut no es troba l'estesa d'estelades que decora els carrers d'altres municipis catalans. N'hi ha, d'estelades –i també alguna bandera espanyola–, però no en la mateixa mesura que en altres latituds. “Ací les dinàmiques són un poc diferents de les de la resta de Catalunya”, diu Todó, a manera de diagnòstic. La condició de territori perifèric, unit a l'allau migratòria que es va viure durant l'apogeu del sector del moble i el fet que hi haja un segment de població nadiu sociològicament vinculat a la dreta, ha dificultat l'avenç del discurs independentista. En les darreres eleccions municipals,

i en un escenari de sis partits, el Partit Popular va obtenir el 22% dels vots, per un 29% de Futur per la Sénia (la marca local d'Iniciativa). Plataforma per Catalunya va obtenir el 4,6%.

Tanmateix, aquesta realitat no pot amagar que també entre els mascarats (com en diuen, dels senienys) ha augmentat el sentiment independentista. Joan Moisès, primer tinent d'alcalde del municipi per Futur per la Sénia figura entre aquests últims. “D'ençà de la retallada de l'Estatut i tot el que ha vingut després, m'he adonat del maltractament que ens dispensa Espanya”, diu Moisès, qui no s'està de confessar que en el passat ell hauria apostat per una tercera via. Però “aquesta tercera

via l'han ofegada ells mateixos. No ens han deixat cap més remei que açò que estem fent”, argumenta aquest professor de biologia que té clar que el dia 9 de novembre votarà Sí/Sí. L'equip de govern del municipi –que governa en minoria des que l'any passat CiU va trencar el pacte que tenien– ha posat totes les facilitats perquè el diumenge que ve tot estiga enllestit. “A les peticions de l'Assemblea Nacional de Catalunya (ANC) hem respost com hauríem respost a qualsevol altra associació del poble –relata–. Tot ha entrat dins la normalitat d'aquesta excepcionalitat que suposa el procés en ell mateix.”

Al carrer que duu a la plaça de l'Església, Elsa Gellida, de 77 anys, veu clar que “la independència és l'única solució. Tot es pot arreglar i segur que la Unió Europea seria comprensiva si declarem la independència”, diu aquesta senyora que es declara farta de “veure a la tele tots els entrebancs que ens hi volen posar”. A pocs metres, al bar la Tasca el rellotge marca les tres del migdia i quatre dones en la cinquantena seuen a jugar la seua partida diària de cartes. Xelo, Helena, Montse i Olga fa més de trenta anys que compleixen amb aquest ritual i es nota que són d'aquelles amigues que es poden dir les coses a la cara sense perill de perdre les amistats. Preguntades sobre la qüestió, Xelo (que és vinarossenca de naixement), Helena i Montse ho tenen més que clar: diumenge votaran i dipositaran la butlleta del Sí/Sí. “Només si tenim un Estat propi disposarem dels nostres recursos i podrem defensar la llengua i la cultura del nostre país”, afirma amb determinació Xelo. “Volem decidir per nosaltres mateixos”, hi afegeix Helena. “Els impediments que ens posen no fan més que refermar la nostra convicció”, diu Montse. Olga, que té un establiment comercial, és l'única que té reserves amb vista a un escenari al marge d'Espanya: “Crec que ens manca informació per saber

exactament quines seran les repercussions que tindrà la independència”. És per això que encara no ha decidit el seu vot. Tanmateix, es declara una ferma defensora de la llibertat. “El dret a decidir no ens l’haurien de discutir”, remata. Olga és dels pocs testimonis agafats al vol i que tenen dubtes a propòsit de la independència que han accedit a parlar amb EL TEMPS. Molts altres, preguntats per les mateixes qüestions, han preferit mantenir-se al marge aduint que “això és cosa de polítics” o “la Sènia no ha estat mai independentista, és cosa de tres o quatre”. En la mesura que s’estimen més no donar la cara potser caldria situar-los en la ja famosa “majoria silenciosa”.

Un poble en transició. A la Sènia, però, fa uns anys que l’independentisme va deixar de ser “cosa de tres o quatre”. Com a la resta del país, també ací hi ha hagut una presa de consciència que s’ha traduït en la mobilització d’una gernació de persones. No són una marea d’homes i dones com les que hom podria trobar-se a Berga, Manlleu o Tona, però són molt més del que un s’hauria pogut imaginar fa només cinc anys en aquest municipi que compta prop de 6.000 habitants. En aquestes latituds, l’independentisme no és ni de bon tros majoritari, però són uns quants els veïns que han deixat de considerar remota l’opció independentista. Donar xifres relatives a això és impossible, però tothom a qui es pregunta confirma que són uns quants els qui han fet el trànsit des del catalanisme moderat a l’independentisme militant. Que la V del passat Onze de Setembre es nodriria de dos autobusos procedents de la Sènia (a més de molts altres que s’hi van desplaçar en vehicle particular) pot donar una idea de quin és el nivell de mobilització.

Malifetes espanyoles a banda, bona culpa d’aquesta transició la té l’Assemblea Territorial de l’Assemblea Nacional Catalana a la Sènia, una trentena de veïns i veïnes que, de fa uns anys, dediquen temps i esforços a somoure consciències. La feina, ací, és dura i menys agraïda que en altres contrades del país, diuen, però “participar en aquesta revolució democràtica paga molt la pena”, com diu Rosa Arasa, que

1. Montse Pla, Xelo Neri, Olga Sabaté i Helena Valls són amigues, malgrat les discrepàncies. **2.** Joan Moisès Reverté és primer tinent d’alcalde del municipi. **3.** Elsa Gellida diu que “la independència és l’única solució”. **4.** Enriqueta Granell no vol morir-se sense veure una Catalunya independent. **5.** Rosa Arasa, Joan Ramon Mestre i Ana García són membres de l’ANC.

n’és coordinadora. Ella, junt amb la resta de membres de l’ANC a la Sènia, han organitzat durant els últims dos anys conferències, debats, concerts i tota mena d’actes per donar a conèixer i popularitzar l’opció independentista. Ella, que sempre ha estat interessada per la política, diu que es va enrolar a l’ANC ara fa dos anys perquè “era i és un moment històric i hi vull participar i viure-ho des de dins”. El seu marit, Joan Ramon Mestre, també s’hi va incorporar. “Jo sempre havia estat dels qui opinava que la independència calia defensar-la individualment cada dia —explica aquest empresari del moble—. Però la sentència del Tribunal Suprem sobre l’Estatut em va fer veure que calia començar a treballar col·lectivament.”

Compte enrere. Avui l’Assemblea Territorial de l’ANC a la Sènia la formen una trentena de persones, la majoria gent d’entre 35 i 45 anys que furta hores a la família, el treball i les aficions per dedicar-les a la “revolució dels somriures”. “Al meu fill li explico que ara tenim l’oportunitat de canviar i millorar les coses; que és un moment molt important”, relata Ana García, que és mare d’un xiquet, auxiliar de farmàcia en una de les tres apotecaries del poble i tesorera de la territorial de l’ANC a la Sènia. La de García és una de tantes històries de presa de consciència tardana. Filla de mare madrilenya i pare català, “vaig començar a vomitar al Facebook tota la ràbia que sentia per totes les travetes que ens posava Espanya —explica—. Incorporar-me a l’ANC

2

ENRIQUETA GRANELL:

“Em sabria molt greu morir-me sense veure una Catalunya independent”

ANA GARCÍA:

“Al meu fill li explico que ara tenim l’oportunitat de canviar i millorar les coses”

4

5

va ser la meua manera de canalitzar aquell malestar i començar a treballar en positiu”. Amb els cosins que té repartits per tot Espanya, diu, li toca fer “molta pedagogia”. “A nosaltres ens correspon treballar en positiu, amb ganes i molta il·lusió perquè ara tenim l’oportunitat de trencar el model i començar de zero”, argumenta Ana, a qui en cap moment no se li esborra el somriure de la cara. “Ha quedat clar que Espanya ens posarà tants impediments com pugui –diu Joan Ramon– així que a nosaltres el que ens correspon és fer la nostra”. “No importa que ara ens tornin a impugnar el 9N. Nosaltres tenim el nostre full de ruta i l’hem de seguir, independentment del fet que les taules estiguen dins o fora de l’institut”, assegura Rosa amb determinació.

De moment, els senients de l’ANC tenen bona cosa de feina per als pròxims dies: han de continuar amb la gigaenquesta que van iniciar fa dos dissabtes; han de pintar un mural de groc, tal com els han dit des de la central a Barcelona; han d’imprimir i repartir butlletes casa per casa per incitar a la participació dels qui no estan prou motivats de cara al 9N... Una participació del 40%, admeten des de l’assemblea territorial, seria tot un èxit a la Sénia. “És molta la feina que encara ens queda per fer”, admet Rosa. “La llàstima –afegeix José Ramón– és que els del ‘no’ no aniran a votar”.

Entre els vots favorables que no faltaran a l’urna que instal·laran a l’institut hi ha el de l’Enriqueta. Ara

fa unes tres setmanes l’ascensor de l’edifici on viu es va espatllar. “Jo ja pensava que no podria votar el 9N. Però els de l’ANC em van dir que, si calia, vindrien a baixar-me als braços. Encara sort que al final han pogut arreglar-lo”, explica alleugerida. I continua parlant del que per a ella, que una volta fou colpejada per un gris per parlar català, significa poder votar a favor de la independència de Catalunya. “Em sabria molt greu morir-me sense veure una Catalunya independent”, diu, amb la veu escanyada. Al moment, però, es recompon: “Amb tant com hem passat, el vot dels octogenaris hauria de valdre el doble o el triple!”.

Violeta Tena